

הלכות גרושין פרק ב

א. זה שנאמר בתורה "וּכְתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת וְנָתַן בְּיָדָהּ" (דברים כד, א; דברים כד, ג) אחד הכותב בידו, או שאמר לאחר לכתב לה, ואחד הנותן בידו, או שאמר לאחר לתן לה: לא נאמר "וּכְתַב", אלא להודיע שאין מתגרשת אלא בכתב; "וְנָתַן", שלא תקח מעצמה. אמר לשנים, כתבו גט וחתמו ותנו לאשתי הרי אלו כותבין וחותמין ונותנין לה, והן הן שלוחיו והן הן עדיו; וכן אם אמר לסופר, כתב לי גט לאשתי, ואמר לעדים לחתם כותבין וחותמין ונותנין לו, והוא מגרש בו בכל עת שירצה. וכותבין גט לאיש, אף על פי שאין אשתו עמו והוא שיהיו העדים והסופר שכתבו וחתמו בו, מפירין ויודעין שזה הוא פלוני ואשתו פלונית. ואם היו באותו המקום שנים ששמותיהם שווים, ושמות נשותיהם שווים אין מגרש אחד מהם, אלא במעמד חברו: שמא יכתב גט ויוליכו לאשת חברו, ויגרשנה עליו. ובשעת הסכנה כותבין ונותנין, אף על פי שאין מפירין. והאשה נותנת שכר הסופר, בכל מקום.

ב. וצריך שיאמר הבעל מעצמו לסופר, כתב; ולעדים, חתמו. הרי שאמרו לו בית דין או שנים, נכתב גט לאשתך, ואמר להם, כתבו אם כתבו הן עצמן וחתמו בו, הרי זה כשר; אבל אם אמרו הם לסופר וכתב, ולעדים וחתמו אף על פי שחזרו ונתנוהו לבעל, וחזר ונתן גט זה לאשתו בפני עדים הרי זה גט בטל, שהרי כתבו מי שלא אמר לו הבעל לכתבו.

ג. אמר לשנים או לשלושה, אמרו לסופר וכתב גט לאשתי, ואמרו לעדים וחתמו, ואמרו לסופר וכתב, ולעדים וחתמו, או שאמר לשנים, אמרו לסופר וכתב גט לאשתי, ואתם חתמו הרי זה גט פסול; ומתישבין בדבר זה הרבה, מפני שהוא קרוב להיות גט בטל. ומה בין פסול לבטל שכל מקום שנאמר בחבור זה בגט שהוא בטל, הוא בטל מן התורה; וכל מקום שנאמר פסול, הוא פסול מדברי סופרים.

ד. הבעל שהביא גט חתום בידו, ואמר תנו גט זה לאשתי הרי אלו יתנו לה. אמר לאחרים לכתב גט ולחתם בו ולתנו לאשתו, וכתבו וחתמו ונתנו לה, ונמצא הגט בטל או פסול הרי אלו כותבין אחר, ואפלו מאה, עד שיגיע לידה גט כשר.

ה. אמר להם הבעל, כתבו וחתמו ותנו לשליח להוליך לה, וכתבו וחתמו ונתנו לשליח, ונמצא הגט בטל אין כותבין אחר, עד שימלכו בבעל: שהרי לא עשה אותן לגרושין, ושמא לא רצה אלא שיכתבו ויתנו לשליח בלבד; ולא ישאר להם בו מעשה אחר, והרי כתבו ונתנו. לפיכך לא יכתבו אחר; ואם כתבו גט אחר כשר, ונתנוהו לשליח, ונתנו לה הרי זו ספק מגרשת.

ו. האומר לשנים או ליתר על שנים, כתבו גט ותנו לאשתי, גרשוה, שלחוה, שבקוה, תרכוה, כתבו אגרת ותנו לה הרי אלו יכתבו גט כשר, ויתנו לה. אמר להם, פטרוה, פרנסוה, עשו לה כדת, עשו לה כנמוס, עשו לה כראוי לא אמר כלום; ואם כתבו גט ונתנו לה, הרי זה בטל.

ז. אמר להם, הוציאוה, עזבוה, התיירוה, הניחוה, הועילוה הרי זה ספק אם משמע מלות אלו הגרושין, או ענין אחר.

לְפִיכָךְ אֵין כּוֹתְבִין לָהּ; וְאִם כָּתְבוּ גֵט וְנָתְנוּ לָהּ, הֲרִי זֶה סֶפֶק מִגֵּרָשָׁת.

ח. הָאוֹמֵר כָּתְבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי הֲרִי אֵלּוּ כּוֹתְבִין וְחוֹתְמִין וְנוֹתְנִין לְבַעַל בֵּידוֹ, וְאֵין נוֹתְנִין לְאִשְׁתּוֹ, עַד שִׁיאֲמַר לָהֶם לֵתֵן לָהּ; וְאִם נָתְנוּ לָהּ, אֵינוּ גֵט. בְּמֵה דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּבִרְיָא; אֲבָל הַמֶּסְכֵּן, וְהוּא אָדָם שֶׁקֶפֶץ עָלָיו הַחֲלִי בְּמַהֲרָה וְהַכֹּפִיד חֲלִיו מִיד, וְהַיּוֹצֵא בְּקֶלֶר, אֶפְלוּ עַל עֶסְקֵי מָמוֹן, וְהַמִּפְרֵשׁ בֵּינָם, וְהַיּוֹצֵא בְּשִׁירָה, וְאִם כָּתְבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי הֲרִי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיַחֲתִמוּ וְיִתְּנוּ לָהּ, שֶׁהַדָּבָר יִדּוּעַ שְׁלֹא נִתְּבוֹן זֶה אֵלָּא לְכָתֵב וּלְתֵן לָהּ.

ט. בְּרִיא שְׁאֹמֵר, כָּתְבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי, וְכָתְבוּ וְנָתְנוּ לָהּ, וְהִרָג עֲצָמוֹ מִיד, כְּגוֹן שֶׁהִשְׁלִיךְ עֲצָמוֹ מִן הַגֵּג, אוֹ הִפִּיל עֲצָמוֹ לַיָּם הֲרִי זֶה גֵט כָּשֵׁר; עֲלֵה לָגֵג, וְדַחֲפָתוּ הָרוּחַ, וּמֵת אֵינוּ גֵט; סֶפֶק הִפִּיל עֲצָמוֹ, סֶפֶק דַּחֲפָתוּ הָרוּחַ הֲרִי זֶה גֵט, עַד שִׁיּוֹדַע בּוֹדָאֵי שֶׁהָרוּחַ דַּחֲפָתוֹ. וְכֵן מִי שֶׁהִיָּה מְשַׁלֵּךְ בְּבוֹר וְאֹמֵר, כֹּל הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלִי יִכְתֹּב גֵט לְאִשְׁתִּי הֲרִי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ: וְהוּא, שִׁידְעוּ אוֹתוֹ. וְאִף עַל פִּי שֶׁהֶעֱלוּהוּ, וְלֹא הִכִּירוּהוּ הֲרִי הֵגֵט כָּשֵׁר: שְׂזָה כְּשַׁעַת הַסִּפְנָה הוּא, שְׁכוֹתְבִין וְנוֹתְנִין אִף עַל פִּי שְׁאִין מִכִּירִין. וְכֵן מִי שֶׁנִּפְלוּ בּוֹ מַכּוֹת רַעוֹת שְׂאִי אֶפְשָׁר שִׁיחִיָּה מֵהֵן, אֶפְלוּ נִשְׁחַט בּוֹ רֵב שְׁנֵי הַסִּמָּנִין, וְרִמְזוּ וְאֹמֵר, כָּתְבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי הֲרִי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ: שֶׁהֲרִי עֲתָה חַי הוּא, אִף עַל פִּי שְׁסוּפּוֹ לְמוֹת.

י. מִי שֶׁהִיָּתָה רוּחַ רָעָה מִבַּעֲתָת אוֹתוֹ, וְאֹמֵר כְּשֶׁהִתְחִיל בּוֹ הַחֲלִי, כָּתְבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי לֹא אֲמַר כְּלוּם, מִפְּנֵי שְׁאִין דַּעְתּוֹ נִכּוֹנָה וּמִיִּשְׁבֶּת. וְכֵן הַשְּׁכוּר שֶׁהִגִּיעַ לְשִׁכְרוּתוֹ שְׁלִלוּט; וְאִם לֹא הִגִּיעַ, הֲרִי זֶה סֶפֶק.

יא. אֲמַר כְּשֶׁהוּא בְּרִיא, כָּתְבוּ גֵט וְתְנוּ לְאִשְׁתִּי, וְאַחֵר כֶּךָ נִבְעַת מִמִּתְנִינִן לוֹ עַד שִׁיבְרִיא, וְכוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לָהּ, וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְהַמְלִיךְ בּוֹ, אַחֵר שֶׁהִבְרִיא; וְאִם כָּתְבוּ וְנָתְנוּ קֹדֶם שִׁיבְרִיא, הֲרִי זֶה פְּסוּל.

יב. מִי שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק וְהֲרִי דַּעְתּוֹ נִכּוֹנָה, אֲמָרוּ לוֹ נִכְתֹּב גֵט לְאִשְׁתְּךָ, וְהִרְכִּין בְּרֹאשׁוֹ בּוֹדֵקִין אוֹתוֹ שְׁלוּשָׁה פְּעָמִים בְּסֵרוּגִין: אִם אֹמֵר עַל לָאוּ לָאוּ, וְעַל הֵינ הֵינ הֲרִי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ; וְצָרִיכִין לְבִדְקוֹ יָפָה יָפָה, שְׁמָא נִטְרָפָה דַּעְתּוֹ. וְכֵן אִם כָּתֵב בֵּידוֹ, כָּתְבוּ וְתְנוּ גֵט לְאִשְׁתִּי הֲרִי אֵלּוּ כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין לָהּ, אִם הִיָּתָה דַּעְתּוֹ מִיִּשְׁבֶּת עָלָיו: שְׁאִין דִּין מִי שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק, כְּדִין הַחֲרָשׁ.

יג. מִי שֶׁנִּשְׁאָא אִשָּׁה כְּשֶׁהוּא פִּקְחָה, וְנִתְחַרְשׁ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר, נִשְׁתַּטָּה אֵינוּ מוֹצִיא לְעוֹלָם, עַד שִׁיבְרִיא; וְאֵין סוּמְכִין עַל רְמִיזַת הַחֲרָשׁ, וְלֹא עַל כָּתְבוּ, וְאִף עַל פִּי שֶׁדַּעְתּוֹ נִכּוֹנָה וּמִיִּשְׁבֶּת. אֲבָל אִם נִשָּׂא כְּשֶׁהוּא חֲרָשׁ, מִגֵּרָשׁ בְּרִמְיָזָה שְׁאִין קְדוּשָׁיו קְדוּשִׁין מִן הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, וְכִשֵּׁם שְׁכוּנָס בְּרִמְיָזָה, כֶּךָ מוֹצִיא בְּרִמְיָזָה.

יד. הַמִּקְדָּשׁ קִטְנָה עַל יְדֵי אֲבִיהָ, וְגִרְשָׁה כְּשֶׁהִיא קִטְנָה אֲבִיהָ מִקְבֵּל גִּטָּה; וּמִשִּׁיגִיעַ הֵגֵט לִיד הָאֵב, נִתְגֵּרְשָׁה. גִּרְשָׁה כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה אִם הִגִּיעַ הֵגֵט לִידָהּ, אוֹ לִיד אֲבִיהָ נִתְגֵּרְשָׁה. וְאֵין נַעֲרָה מְאֻרְסָה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּטָּה מִיד בַּעֲלָהּ, בְּחַיֵּי אֲבִיהָ; אֲבָל הָאֵב עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל הֵגֵט לְבִתּוֹ הַמְּאֻרְסָת, בֵּין קִטְנָה בֵּין נַעֲרָה.

טו. קדשה אביה והיא קטנה, ומת אם מבחנת בין גטה לדבר
אחר, הרי זו מגרשת משיגיע הגט לידה. ואם לאו, אינה
מתגרשת עד שתבחן; ואם גרשה, אינה מגרשת.

טז. מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו, ולא רצה
לגרש בית דין שלישראל בכל מקום ובכל זמן, מכין אותו
עד שיאמר, רוצה אני; וכתב הגט, והוא גט כשר. וכן אם
הכוחו גויים ואמרו לו, עשה מה שישאל אומריין לך, ולחצו
אותו ישראל ביד הגויים, עד שגרש הרי זה כשר; ואם הגויים
מעצמן אנסוהו עד שכתב הואיל והדין נותן שיכתב, הרי זה
גט פסול.

יז. ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס, בין ביד גויים בין ביד
ישראל: שאין אומריין אנוס, אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות
דבר שאינו חייב מן התורה לעשותו, כגון מי שהכה עד שמכר,
או נתן; אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה, או לעשות
עברה, והכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו, או עד שנתרחק
מדבר שאסור לעשותו אין זה אנוס ממנו, אלא הוא אנס עצמו
בדעתו הרעה.

יח. לפיכך מי שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות
מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העברות;
ויצרו הוא שתקפו. וכיון שהכה עד שתשש יצרו ואמר, רוצה
אני כבר גרש לרצונו.

יט. לא היה הדין נותן שכופין אותו לגרש, וטעו בית דין
שלישראל, או שהיו הדיוטות, ואנסוהו עד שגרש הרי זה
גט פסול: הואיל וישראל אנסוהו, יגמר ויגרש. ואם הגויים
אנסוהו לגרש שלא בדין, אינו גט; אף על פי שאמר בגויים,
רוצה אני, ואמר לישראל, וכתבו וחתמו הואיל ואין הדין
מחייבו להוציא והגויים אנסוהו, אינו גט.